

Autorius nežinomas¹

PRINCO GENDŽI ATPIRKIMAS

Išijamos budistinė šventykla². Pavasaris.

VEIKIANTIEJI ASMENYS

Maedžite ³	– Kaimietė
Nočidžite	– Rašytojos Murasaki Šikibu dvasia
Vaki	– Agoi vienuolyno pamokslininkas ⁴
Vakicure	– Pamokslininką lydintis vienuolis
Ai	– Vietos gyventojas (šiuolaikinėje sceninėje versijoje nepasirodo)

*Skambant muzikai, į sceną įžengia AGOI VIENUOLYNO PAMOKSLININKAS ir jį
lydintis VIENUOLIS.*

PAMOKSLININKAS IR VIENUOLIS. Drabužis mano austas samanom, ir samanotas kelias, kuriuo einu šventyklon Išijamos.

¹ Spėjama, kad pjesę galėjo parašyti No teatro aktorius, dramaturgas, teoretikas Konparu Zenchiku /Komparu Zenčiku/ (apie 1405–1470).

² Išijamos šventykla (*Ishiyamadera*) yra dabartinės Shiga /Šiga/ prefektūros sostinėje Ōtsu /Ocu/. Pasak tradicijos, kaip tik šioje šventykloje, kurioje garbinama Atjautos dievybė Avalokitešvara (skr. *Avalokiteśvara*, jap. Kannon) imperatoriaus rūmų dama Murasaki Shikibu /Murasaki Šikibu/ (apie 973–apie 1014) parašė grožinės prozos kūrinį *Sakmė apie princą Gendži* (*Genji monogatari*), kuris laikomas pirmuoju romanu pasaulyje. Knygoje pasakojama apie gražuolį imperatoriaus sūnų, pramintą Spindulinguoju Gendži (*Hikaru Genji*), jo gyvenimo moteris, vaikus ir vaikaičius.

³ *Waki* /vaki/ ir *shite* /šite/ – du pagrindiniai visų No teatro spektaklių amplua. *Shite* vaidinamas personažas yra aktyvusis pasakojimo dalyvis, *waki* – pasyvusis, skatinantis *shite* išpažinti. *Waki* personažą lydi antraeilis aktorius arba aktorai *wakitsure* /vakicure/ (kitaip – *wakizure* /vakidzure/), vaidinantys žmones iš *waki* aplinkos. *Ai* – pašalinis asmuo, aiškinantis su *shite* personažu susijusios istorijos peripetijas arba suteikiantis apie jį žinių. Pirmojoje spektaklio dalyje *shite* vadinamas *maejite* /maedžite/, antrojoje – *nohijite* /nočidžite/.

⁴ Agoi (arba Agui) vienuolynas stovėjo senojoje Japonijos sostinėje Kiote (*Kyōto*). Miestas buvo įkurtas VIII amžiaus pabaigoje ir tuo metu vadinosi Heianu (*Heiankyō* /Heiankiō/).

PAMOKSLININKAS. Esu pamokslininkas iš Agōi vienuolyno, kurs tiki Atjautos dievybe ir savo papročiu keliauja Išijamon palaiminimo paprašyt ir atvaizdą jos viliasi išsvysti šiandien.

PAMOKSLININKAS IR VIENUOLIS. Gėlės skleidžiasi žiedais, ir per pasaulį eina garsas sostinės. Palikęs miestą žydintį, žengiu pakrante Širakavos⁵ paskui nakties vilnis, audros į priekį genamas, Otovos⁶ kalną ir krioklius regėdamas tolumoje. Ir draikos ryto rūkas šiapus užkardos, bet aš žvelgiu anapus, į aušrą mėnesėtą ir į Bivos ežerą⁷, išnyrantį jos šviesoje, ir nardančius matau kragus. Ir verias tikras grožis prieš akis, ir verias tikras grožis.

Raibuliuoja ežero vanduo, ir kranto vakarinio kyšuly auga vieniša pušis. Miglos lašeliai kyla ten, kur garinamos druskos, tačiau nėra sūrumo įlankos rūkuos, tiktai bangų mūša purlota, tiktai bangų mūša purlota.

KAIMIETĖ. Prašau, tik nenuėikit, aš su pamokslininku iš Agoi pakalbėt norėčiau.

PAMOKSLININKAS. Jei klausi tu manęs, pamokslininkas – aš. Kas atsitiko, pasakyk.

KAIMIETĖ. Aš Išijamoj užsidarius gyvenau ir sąsiuvinį dešimtis šešias apie Gendži primarginau⁸. Teptuko potėpius, kurie tik pramogai tebuvo brūkštelėti, aš palikau kaip savo vardo atminimą po mirties⁹, tačiau manoji nuodėmė tokia, kad princo aš kalčių neatpirkau, ir jo vėlė dabar klajoja nerami. Tad už Gendži jūs sukalbėkit Išijamoje maldas ir paminėkit gedulo apeigomis mane, – prašau čionai atėjusi.

⁵ Shirakawa /Širakava/ – upė Kioto šiaurės rytuose.

⁶ Otowayama /Otovejama/ – kalnas tarp Shiga prefektūros ir Kioto prefektūros (*Kyōto-fu*).

⁷ Biva (*Biwa-ko*) – didžiausias Japonijos ežeras (Shiga prefektūra).

⁸ Iš tikrųjų yra išlikusios penkiasdešimt keturios *Sakmės apie princą Gendži* dalys.

⁹ Spėjama aliuzija į eilėrašį, kurio autorius Fujiwara no Teika /Fudživara no Teika/ (1162–1241) buvo garsus viduramžių kultūrininkas, poetas, eilėdaros teoretikas ir kaligrafas, perrašęs visą *Genji monogatari* tekstą:

Kada ir aš galėsiu pasakyti,
kad potėpiai teptuko,
kur pramogai tebuvo brūkštelėti,
liks čionai po to, kai nebebus manęs,
ir žmonės šlovins talentą didžiausią?

PAMOKSLININKAS. Koks netikėtas prašymas! Tebus, kaip norit, neatsisakau. Tikiuosi, iki grįždamas namo, ramybėj sukalbėt maldos žodžius aš rasiu proga. Tik pasakykite, kas jūs tokia, už ką laikyti pamaldas turiu.

KAIMIETĖ. Pirma manęs į Išijamą eikit, o kai už Gendži kalbėsite maldas, aš ir pati ten pasirodysiu, gedėsiu princo su jumis kartu.

PAMOKSLININKAS. Kaip nepaprasta! Stebuklas, kad susitikau su ta, kur sakmę apie princą kitados parašė.

KAIMIETĖ. Nė nežinau, ką pasakyti! Šioj ašarų pakalnėj mano kūnas dulkėm virtęs...

PAMOKSLININKAS. Bet nepalaidota šlovė po kapo samanom.

KAIMIETĖ. Ir tebestovi Išijamaj akmenys šventyklos, ir debesys danguj – spalvos žibuoklių.

PAMOKSLININKAS. Po jais per amžius Murasaki Šikibu¹⁰ gyvens.

KAIMIETĖ. Kalbėt nebedrįstu, nes iš akių atspėsite teisybę, ir dangų nudažys spalva žibuoklių.

CHORAS. Net debesys nusidažys spalva žibuoklių vakaro žaroj. Taip, vardo savo neištarusi pati, ji dingo spinduliuos saulėlydžio, pradingo išsisklaidžiusi ore.

KAIMIETĖ išeina persirengti.

¹⁰ Tikroji rašytojos pavardė buvo Fujiwara /Fudživara/. Vardas nežinomas. Priedėlis *shikibu* /šikibu/ nurodo Ceremonialo ministerijoje (*Shikibushō* /Šikibušio/) dirbusio jos tėvo pareigybę, pagal kurią (atsižvelgiant į įprastinę viduramžių praktiką) buvo pagarbiai vadinama ir dvare tarnybą turėjusi jo dukra. Parašiusi romaną, išgarsėjo kaip Murasaki Shikibu. *Murasaki* japoniškai reiškia vaistinį kietagrūdį, iš kurio šaknų būdavo spaudžiami aristokratų labiausiai vertintos violetinės spalvos dažai. Šios gėlės vardas taip pat reiškia „violetinę spalvą“ ir yra dažnas įvaizdis senojoje japonų poezijoje. Taip rašytoja pavadino ir mylimiausią princo Gendži moterį, o vėliau pagal savo sukurtą populiariąją heroję buvo praminta pati. Stengiantis išsaugoti spalvinę asociaciją, į užsienio kalbas *murasaki* gėlė dažniausiai verčiama kaip „žibuoklė“.

(Senajoje sceninėje versijoje pasirodęs VIETOS GYVENTOJAS kalbėdavosi su AGOI VIENUOLYNO PAMOKSLININKU ir, šio paprašytas, pasakodavo, kaip Murasaki Šikibu rašė savo knygą.)

PAMOKSLININKAS. Taigi į Išijamą aš atkeliavau, išpažinau savuosius troškimus ir, baigęs apeigas, girdėjau skambinant varpus aš vakarėjančioje dienoje ir tą akimirką jutau, kaip nuskaidrėja siela.

VIENUOLIS. Vargu ar žodžiai apie prinčą ir jo saktę gali būt tiesa.

PAMOKSLININKAS. Bet aš maldas kalbėsiu. Už Murasaki Šikibu.

VIENUOLIS. Už jos išsivadavimą iš žemiškų aistrų.

PAMOKSLININKAS. Ir iš širdies gelmių aš jos gedėsiu.

PAMOKSLININKAS IR VIENUOLIS. Ir vis dėlto kokia prasmė, jeigu pasaulis šis – tuštybė, jeigu sapne tuštybės blunka violetinė spalva žibuoklių ir pabaiga ateina grožiui. Teisybė, lyg nebuvusi, pražūva užmaršty senovės, iš kur saktė atėjo apie prinčą Spindulingąjį, taip panaši į pramanus, ir maža lieka širdyje tikėjimo, ir maža lieka širdyje tikėjimo.

Skambant muzikai, scenoje pasirodo MURASAKI ŠIKIBU DVASIA.

MURASAKI ŠIKIBU. Kils vėjas šakose pušų, žemų klevų lajas taršys. Kas sau išsibarstys jų lapai, prisiminimą vėjo mums nematomo palikę. Veidai nukaito Išijamos mąsliuose kalnuos¹¹

¹¹ Aliuzija į XII amžiaus pradžios poeto Minamoto no Kanemasa (gimimo ir mirties metai nežinomi) eilėrašį:

Veidai nukaito šiandien,
kaip akmenuotų seklių miškuos
nurausta klevo lapai
ant šakų žemiausių, –
dar nesulaukus vakaro

CHORAS. tos moters, kur žibuoklės vardą gavo kitados, – daug amžių buvo ji neregima.

MURASAKI ŠIKIBU. Kol, savo gėdai, virto kūnu ir stojo priešais jus.

PAMOKSLININKAS. Tada gili naktis sutemo, nutilo paukščių čiulbesys, ir valandą, kai krečia šiurpulys, žiūrėjau aš, kaip įžiebta šviesa šešėlius meta, ir pasirodė moteris graži. Užsivyniojusi ant rankos violetinio lengvučio rūbo ilgą kraštą, lyg atšvaitas sumirgo, ir nesuprasi, kas išniro blausoje, – ar sapnas, ar tikrovė.

MURASAKI ŠIKIBU. Lengvai nuvysta gėlės, ir spalvos mainos, blunka lyg šilkai drabužio mano. Net sodrūs violetiniai žiedai tamsiam pamušalų rašte pasivertė nematomais, bet ar pradingti gali iš žemiškų laukų jų aromatas¹²? Tarp dobilų sušalusių ir stagarų retų ražienos stiebas augo – lyg priminimas tos gėlės, kurios vargu ar bereikės sakyti vardą. Nejaugi nepažinsite iš žodžių ištartų prasmės?

PAMOKSLININKAS. Tu spalvą violetinę mums priminei, kurios drabužy tavo nematyti, ir jau žinau, kad kalas žodžių paslėpta prasmė tarsi gėlės stiebelis, tad pasakyk, ar tu ne Murasaki Šikibu, kurios varde žibuoklės kvepia?

MURASAKI ŠIKIBU. Man nejauku prisipažinti, bet šitą vardą aš tikrai turiu.

PAMOKSLININKAS. Vakar aš mačiau tave regėjime.

MURASAKI ŠIKIBU. Ir vėl čia pasirodžiau kaip anksčiau.

jie išsibarstę bus kas sau...

¹² Aliuzija į eilėrašį, kurio autorius – IX–X amžių sandūros poetas Ōshikōchi no Mitsune /Ošikoči no Micune/ (gimimo ir mirties metai nežinomi):

Apie slyvų žiedus pavasario naktį:

Išties juk nesupaisysi,
kas ta pavasario naktis, –
pražydusi slyva patamsiuose nematoma,
bet ar jos aromatas gali pasislėpti
po sutemų kraiste?

PAMOKSLININKAS. Todėl pasikalbėkim.

MURASAKI ŠIKIBU. Neužsisklęskim savyje.

CHORAS. Praleiskime šią naktį ne pabudime ir ne sapne¹³. Tešvies mums mėnuo šešėlius išbaidydamas žemiškos būties, ir Išijamos teskambės varpai, ir vėjas tegu kvies ištrūkt iš sapno klystkelių. Gūsis – ir nebežinau, ar lempa čia užgeso, ar šviesa to princo, kurį kadaise Spindulinguoju Gendži vadino, kurio atėjom pagedėt, atėjome gedėti. Lieku skolinga, tik paklausti noriu, kokia auka galėčiau jums atsidėkoti?

PAMOKSLININKAS. O ne, apie aukas negali būti nė kalbos! Gyvenimas mūs – sapnas, ne daugiau, todėl šoku į praeitį sugrįžki, pamoki man rankovėm! Nesiprašydinki ir man greičiau pašok.

MURASAKI ŠIKIBU. Net jei iš gėdos mirčiau, tebūnie! Ir kaipgi, jūsų prašoma, aš atsisakinėti drįsčiau? Žiūrėkit, šokt einu. Ir mano rūbai, kaip ir vardas, kurį seniai man davė žmonės, kvapais žibuoklių dvelks nepaprastais.

PAMOKSLININKAS. Diena pavirto vakaru, ir pasirodė moteris su vėduoklė raudóna.

MURASAKI ŠIKIBU. Nedrąsiai eina ji į priekį, gležnutė ir lengva.

PAMOKSLININKAS. Žinau, drugelis¹⁴ šoks.

¹³ Aliuzija į poeto Ariwara no Narihira /Arivara no Narihira/ (825–880) eilėrašį:

Trečio mėnesio pirmą dieną, niekam nežinant, dalijausi meilės priesaikomis su ta, kuriai paskui, tyliai šlamant lietui, parašiau ir išsiunčiau eilėrašį:

Naktį ligi paryčių
praleidau ne pabudime ir ne sapne,
kad tos dienos sulaukčiau,
kuri vėl mintyse apie tave sutems,
kai mano žvilgsny tuščiame
lis ilgu lietumi pavasaris.

¹⁴ Senovės Japonijoje vienas populiariausių šokių buvo „Drugelio muzika“, arba tiesiog „Drugelis“. Šokį pagal korėjietiškos muzikos ritmą atlikdavo keturi vaikai su peteliškės sparnais, pritaisytais ant nugaros. Čia taip pat užuomina į Kinijos mąstytojo daoisto Zhuang Zhou /Džuang Džou/ (apie 369–286 pr.Kr.) traktato *Zhuangzi* /Džuangzi/ alegoriją apie filosofą ir jo sapnuojamą drugelį. „Drugeliai“ (*Kochō* /Kočio/) yra ir Murasaki Shikibu romano dvidešimt ketvirto skyriaus pavadinimas.

MURASAKI ŠIKIBU. Ir skris joje.

CHORAS. Plevens rankovės šokio sapnuose, plevens rankovės šokio sapnuose. O, kad jų mostai į tikrovę sugrąžint mane galėtų!

MURASAKI ŠIKIBU. Rašte drabužio – švelnūs deriniai spalvos, kuri į užmarštį nuėjo.

CHORAS. Žibuoklės aromatas – apsiuvuos.

MURASAKI ŠIKIBU atlieka šokio judesius.

MURASAKI ŠIKIBU. Apie daiktų kalbėsiu netvarumą, – juos prieš akis matai, bet tuščias jų pavidalas.

CHORAS. Gyvenimas – tai sapnas. Kuo skiriamas šimtas metų, kurie nejučiomis prabėga, nuo vienos dienos, sukučio žiedui dovanotos¹⁵?

MURASAKI ŠIKIBU. Ir Murasaki Šikibu, kuri nėra tiek nusipelnius, kad josios asmeniu kukliu domėtus žmonės, į Išijamą vedama tikėjimo atėjo ir, pasikliaudama apvázda Atjautos dievybės, šventykloj užsidarė nuo visų, kad teptuku ant popieriaus papasakotų sakmę.

CHORAS. Bet nuodėmę padarė už savo mirusius maldų nesukalbėjus, ir bus nelengva išsklaidyti debesis, apniaukusius tų protą, kur prisirišę jos valia prie žemiškų aistrų.

¹⁵ Aliuzija į kinų poeto Bai Juyi /Bai Dziui/ (772–846) eilėrašį „Sukučio žiedas“ (*Jin /Dzin/*):

Pušies kamienas
tūkstantį stovėjo metų
ir žemėn virto visiškai sutrešęs;
o sukučio žiedas
iš gyvenimo tegavo vieną dieną dovanų
ir ją savajam grožiui skyrė.

Taip pat užuomina į romano *Sakmė apie princą Gendži* dvidešimtą skyrių „Ryto veidai“ (*Asagao*), kuriame pasakojama apie Gendži atstūmusią jo pusseserę, vadinamą Sukučių princese, nes žodis *asagao* japoniškai reiškia tiek „ryto veidas“, tiek „purpurinis sukutis“.

MURASAKI ŠIKIBU. Dabar užsimezgė ryšys su žmogumi, kurį likimas siuntė ir kurį labai sunku sutikt.

CHORAS. Ir atminty iškilo pamaldus troškimas, slėptas širdyje. Į ritinėlį popieriaus jis įrašytas bus ir žadins sielą jis iš sapno apgaulingo. Aš aukštesniu išganymu tikiu ir princo Spindulingojo, nerandančio ramybės po mirties, nušvitimu.

Ką gi, pradėkime maldas. Paulovnijų kieme¹⁶ pakyla vakaro migla, ir skrenda Gendži motinos dvasia dangop su laužo dūmais, – akimirksniu ji susilieja su esmių esme. Ir net ant tų, kur kalbas naktimis po šluotražio medžiu¹⁷, lapais melagingų pažadų viliojančiu, galiausiai pažintų tiesų žiedai pabyra. Išsilukštenus cikada¹⁸ išskleidžia sparnelius, kad nusiviltų bergždumu pasaulio ir vakaro veiduos¹⁹ – lyg ilgmoliūgio žiedus sudrėkinusioj rasoje – gyvenimo išvystų netvarumą. Ant violetinių it žibuoklėlė debesų²⁰ vėl leidžias Budos pasitikti kviečiamos į rojų sielos, – gal mano, gal kitų. Žemėje – dygmino²¹ raudoni dažai, rojui – lotoso žiedai, palaimintuosius amžinai priglaudę. Kai rausta rudenį klevai²², tebus aukščiausia išmintis man atskleista, net jeigu

¹⁶ Budistinės pomirtinio atpirkimo maldos tekste minimi *Genji monogatari* skyrių pavadinimai. Pirmasis – „Paulovnijų kiemas“ (*Kiritsubo /Kiricubo/*). Taip buvo pramintas tolimiausias imperatoriaus rūmų teritorijos kampelis, kuriame gyveno valdovo mylimoji, anksti mirusi princo Gendži motina, gavusi Paulovnijų namelio damos vardą.

¹⁷ Užuomina į antro skyriaus „Šluotražio medis“ epizodą, kuriame Gendži su draugais aptarinėja moterų charakterio ypatybes ir kuris kritinėje literatūroje vadinamas „lietingos nakties posėdžiu“ (*amayo no shinasadame /amajo no šinasadame/*). Šluotražio medis (*hahakigi*) – tai mitinis augalas, kurio į šluotą panaši viršūnė matoma iš tolo, tačiau, priėjus arčiau, dingsta iš akių. Su šluotražio medžiu lyginama netikra meilė.

¹⁸ „Išsilukštenusia cikada“ (*Utsusemi /Ucusemi/*) buvo praminta ištekėjusi herojė, davusi pavadinimą ir trečiam romano skyriui. Bėgdama nuo Gendži meilės, ji palieka princui tik savo apsiaustėlį. Vėliau ji tampa vienuole ir gyvenimą paskiria maldoms.

¹⁹ Ketvirtas romano skyrius „Vakaro veidai“ (*Yūgao /Jūgao/*) pasakoja apie Gendži susitikimą su paslaptinga moterimi, vadinama Ilgmoliūgio žiedų dama, nes jos namų kiemą puošia laipiojantis augalas ilgmoliūgis, kurio japoniškas pavadinimas taip pat yra *yūgao*.

²⁰ „Žibuoklėlė“ (*Wakamurasaki /Vakamurasaki/*) – penktas romano skyrius, kuriame pirmą kartą pristatoma jaunutė Gendži mylimoji Murasaki. Violetinė spalva buvo siejama ne tik su *murasaki* vadinamu augalu, bet ir su Tyrosios žemės – vakaruose plytinčio Budos Amitabhos (*Amitābha*, jap. *Amida*) rojaus – šventais debesimis, kuriais skrenda nemarios būtybės iš Budos palydos. Ant violetinių debesų jos taip pat nusileidžia žemėn pasitikti mirštančių žmonių sielų.

²¹ „Dygminas“ (*Suetsumuhana /Suecumuhana/*) – šeštas romano skyrius. Raudonus dažus, gaunamus iš dygmino žiedlapių, primena negraži ir groteskiška šio skyriaus veikėjos nosies spalva.

²² „Kai rausta klevai“ (*Momijinoga /Momidžinoga/*) – septintas romano skyrius.

tektų jai lapu nukrist į mano delną, – tuomet aš šakeles lapuotas šventmedžio²³ aukoms nunešiu, ir melsiu atgimimo aš pasauliuose geresniuose.

MURASAKI ŠIKIBU. Galbūt ilgai gyvensi sodžiuje po byrančiais žiedais²⁴.

CHORAS. Tačiau kančios išsiskyrimo, kiekvienam lemtos, vargu ar tu išvengt galėsi, todėl vienintelis svarbus dalykas – iš rato pasistengt ištrūkt gimimų ir mirčių, kaip iš tremties ištrūkstama pakrantėj Sūmos²⁵, ir Akaši vietovėj prie šviesių bangų²⁶ žinojimą įgyti ketveriopą²⁷, o tada save aukoti keliui praregėjimo supantis kaip plūdurui vilnių valdžioj²⁸. Taip teesie per amžius, – net jei namai mani tebūtų piktžolynas²⁹, aš melsiu pabudimo savojo kitoj erdvėj. Bet pūsk nepūtęs, vėjau, šakose pušų³⁰, ne tavo galioje, bijau, nuginti plunksnas debesų³¹, kurios apniaukia dvasią paklydimais. Rudeniškos vėtros nenutyks, tačiau aš į dorybę pakantumo susisupsiu tarsi į skaras, ir kūnas auksu ims spindėt kaip Budos statula, ir violetiniais mirgėti atšvaitais – lyg astrai laukuose³². Gale aš kelio rojaus lotosų gražiausių taures, geriausiems skirtas iš geriausiųjų, regėsiu. Ir eisiu aš tolyn – ten, kur tiesa, kur pamatas stulpų iškilęs kipariso³³, dabintas septyniais brangiisiais akmenim. Ir viskas keičias manyje, kai įkvepiu svaigaus šakelių

²³ Japoninis sakakis (*sakaki*) – šintoistinių maldyklų šventoriuose augantis visžalis medis, kitaip tariant „šventmedis“. Tai – ir dešimto romano skyriaus pavadinimas.

²⁴ „Sodžius po byrančiais žiedais“ (*Hanachirusato/Hanačirusato/*) – vienuoliktas romano skyrius.

²⁵ Suma – kranto ruožo, dabar įeinančio į Kobės (*Kōbe*) miesto teritoriją, pavadinimas. Būtent į šią vietovę, kuri buvo žinoma kaip aristokratų tremties vieta, romane prievarta išsiunčiamas į rūmų intrigas įsipainiojęs Gendži. Taip vadinasi ir apie jo tremtį pasakojantis dvyliktas skyrius.

²⁶ Akashi /Akaši/ – šalia Sumos pakrantės esančio sąsiaurio ir jo apylinkių, kur iš Sumos persikelia Gendži, taip pat trylikto romano skyriaus pavadinimas.

²⁷ Budizme taip vadinamos keturios per nušvitimą įgytos išminties formos, leidžiančios suprasti pasaulio dėsnius ir sąrangą.

²⁸ „Plūdurai“ (*Miotsukushi /Miocukuši/*) – keturioliktas romano skyriaus pavadinimas. Šis žodis japonų poezijoje visada siejamas su homofonu „paaukoti visą save“.

²⁹ „Piktžolynas“ (*Yomogiu /Jomogiu/*) – penkioliktas romano skyrius, kuriame pasakojama apie nusigyvenusios Dygmino panelės skurdžius namus.

³⁰ „Vėjas pušų šakose“ (*Matsukaze /Macukadze/*) – aštuonioliktas romano skyrius.

³¹ „Debesų plunksnos“ (*Usugumo*) – devynioliktas romano skyrius.

³² „Astrai“ (*Fujibakama /Fudžibakama/*) – trisdešimtas romano skyrius. Šių gėlių spalva Japonijos poezijoje visada violetinė – kaip ir atšvaitai, kuriuos skleidžia auksinis Budos kūnas. Be to, eilėraščiuose astrai dažnai lyginami su violetinėmis skaromis, numestomis laukuose.

³³ „Kipariso stulpai“ (*Makibashira /Makibašira/*) – trisdešimt pirmas romano skyrius, taip vadinamas pagal eilėraščių, kuriame skyriaus veikėja nenori skirtis su gimtųjų namų stogą remiančiu stulpu.

slyvos³⁴ aromato, ir ant visterijos lapelių pasislėpusių³⁵ rasa iškrinta, – lašais plaukai jos nusagstyti, vainikėliu puošti vijoklių³⁶, bet perlai šie neilgaamžiai – kaip ir sukučio žiedas, akinamos saulės nusigandęs, kaip ryto veidas, kurio grožiu geriau nepasikliaut.³⁷

MURASAKI ŠIKIBU. Išaušus diena, po santalmedžiu tauriu randu kartu su laumės šluotom³⁸ prieglobstį.

CHORAS. Vėliau skambius vardus aš pamirštu ir titulus, – klėtelėje³⁹ užsidarau, nes tiems, kurie palyginimais kalba, linksmybės ir šlovė tėra valtelė, nešama vandens⁴⁰, o aš pasivadinti tegaliu drugiu vienadieniū⁴¹, ant sapno vandenų išeit valtelių tiltu⁴² ir melst, kad nusileistų iš dausų manęs ir pas tave nuvestų, o Buda Amitabha, kurs gyveni Tyrojoj žemėj vakaruos. Ir iš tavos malonės praicityje telieka kliedesiai ir gražbyliavimai tos damos, kuri kadaise knygą rašė,⁴³ ir Murasaki Šikibu tebus išgelbėta pasauliuose būsimuose. Taip baigėsi malda už mirusiuosius skambinant varpams.

Išties naktis ta neregėta buvo, ir didis buvo liūdesys šokėjos, kada gaidžiams pragyduos stojo atsiveikinimo valanda, ir kai pabudimu pavirto sapnas, plačių rankovės mostų palydėtas.

³⁴ „Slyvos šakelė“ (*Umegae*) – trisdešimt antras romano skyrius, pavadintas pagal vieno herojų atliekamą harmonizuotą liaudies dainą. Pastarosios buvo labai populiaros Heiano laikais. Slyva senovės Japonijoje ypač vertinta dėl kvapo.

³⁵ „Pasilėpę visterijų lapeliai“ (*Fujinouraba /Fudžinouraba/*) – trisdešimt trečiasis romano skyrius.

³⁶ „Vijoklių vainikėlis“ (*Tamakazura /Tamakadzura/*) – dvidešimt antras romano skyrius, pasakojantis apie geriausio Gendži draugo ir Ilgmoliūgio žiedų damos dukterį, kuri po motinos mirties buvo išvežta į pietinę Japonijos salą Kiūšiū (*Kyūshū*), vėliau tapo ne tik princo Gendži augintine, bet ir jo neišsipildžiusių romantiškų svajonių objektu. Nostalgiškas Gendži eilėraštis apie merginos plaukus puošiantį vijoklių vainikėlį davė pavadinimą ne tik romano skyriui, bet ir pačiai herojei, literatūros istorijoje vadinamai Vijoklių panele.

³⁷ Dar viena nuoroda į skyrių „Ryto veidai“ ir jo pagrindinę veikėją Sukučių princesę

³⁸ „Laumės šluota“ (*Yadorigi /Jadorigi/*) – keturiasdešimt devintas romano skyrius, kuriame amalas ant apleisto sodo medžių primena netikram Gendži sūnui Kaoru laimingesnes dienas, kai jis buvo radęs prieglobstį tuose pačiuose namuose pas dabar jau mirusią mylimą moterį.

³⁹ „Klėtelė“ (*Azumaya /Adzumaja/*) – garsios liaudies dainos ir penkiasdešimto romano skyriaus antraštė. Tiek dainoje, tiek Kaoru eilėraštyje, davusiame pavadinimą skyriui, tai – mažas, kuklus namelis, kurio pasienyje herojus vyras bando pasislėpti nuo stogo atbrailomis varvančio lietaus.

⁴⁰ „Vandenų nešama valtelė“ (*Ukifune*) – penkiasdešimt pirmo romano skyriaus pavadinimas. Eilėraštis apie valtelę, kurią neša vandenys, davė vardą ir jį deklamavusiai paskutinei romano herojei moteriai, sutartinai vadinamai Ukifune.

⁴¹ „Vienadieniai drugiai“ (*Kagerō*) – penkiasdešimt antro romano skyriaus pavadinimas, simbolizuojantis budistinių pasaulio netvarumą.

⁴² „Valtelių tiltas ant sapno vandenų“ (*Yume no ukihashi /Jume no ukihaši/*) – paskutinis romano skyrius.

⁴³ „Kliedesiais ir gražbyliavimu“ (*kyōgenkigo /kiogenkigo/*) būdavo vadinami pramanyti pasakojimai, kitaip tariant, grožinės literatūros tekstai.

MURASAKI ŠIKIBU. Prinčą Spindulingąjį ir išėjimą jo gedėtojai minėjo apeigom, kurių jėga padės atgimt ir mano sielai – tarp lotoso šventų gėlių, kur vynas liejas iš žiedų, susijusių su manimi, tikiu, stipriu saitū.

CHORAS. Išties ryte nušvinta saulė rudenio.

MURASAKI ŠIKIBU. Ir vakare jos spindulių nelieka.

CHORAS. Rytmečio rasa ant žydinčio sukučio, staigus lyg kirtis žaibo blyksnis – katras ilgiau nei mirksnį truks? Būtis mūs netvari kaip ašara!

Susimąstykime protu ir širdimi, susimąstykime protu ir širdimi, tuomet suprasime, kad ta, kur Murasaki Šikibu vadinama, yra iš tikro Atjautos dievybė⁴⁴ ir garbinama ji šventykloj Išijamos, kur stovi priešais jus. Ji moteryje įsikūnijusi nužengė kadaise tarp žmonių, kad parašytų sakmę apie prinčą Spindulingąjį, apie Gendži, kurią visi galėtume skaityti. Atminkite, pasaulis juk tėra sapnai, ir įrankis, padėjęs mums patirti tiesą, yra šita istorija, kurią jinai papasakojo pareigą atlikdama mirtingiesiems, kaip daro gailestingieji dievai. Ir nepamirškite, kad valtelių tiltas, plaukiantis ant sapno vandenių ir mus lig pabaigos atvedęs jos valia, taip pat tebuvo žodžiai, išstarti sapne, tebuvo žodžiai, išstarti sapne.

Vertė Dalia Švambarytė

Versta iš: Nishino, Haruo 西野春雄 (sud.) 1998. *Yōkyoku hyakuban* 謡曲百番 *Šimtas No teatro pjesių*, iš *Shin Nihon koten bungaku taikai* 新日本古典文学大系 [*Naujoji japonų klasikinės literatūros didžioji serija*], Tōkyō: Iwanami shoten 岩波書店.

⁴⁴ Čia prisimenama sena legenda, kad Murasaki Shikibu buvusi Ishiyama šventykloje garbintos Atjautos dievybės įsikūnijimas.